

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Filipa, soudce zpravodaje Jaromíra Jirsy a soudce Jiřího Zemánka o ústavní stížnosti **S. J.** zastoupeného Mgr. Petrem Vodehnalem, advokátem se sídlem v Praze 5, Viktora Huga 377/4, proti usnesení Městského soudu v Praze č. j. 28 Co 151/2019-403 ze dne 12. 6. 2019, za účasti **Městského soudu v Praze**, jako účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Městského soudu v Praze č. j. 28 Co 151/2019-403 ze dne 12. 6. 2019 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 28 Co 151/2019-403 ze dne 12. 6. 2019 se ruší.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a řízení před obecnými soudy

1. Stěžovatel uzavřel s obcí hlavní město Praha (dále jen „žalobce“) v roce 2000 nájemní smlouvu k části pozemku na Václavském náměstí v Praze, kterou využíval k provozu pevného prodejního stánku s občerstvením (dočasné stavby). V řízení před obecnými soudy byl stěžovatel žalobcem žalován o zaplacení 890 000 Kč jako smluvní pokuty vypočtené podle nájemní smlouvy za prodlení s vyklizením předmětu skončeného nájmu (odstranění dočasné stavby).

2. Obvodní soud pro Prahu 1 (dále jen „nalézací soud“) v pořadí druhým rozsudkem ve věci, č. j. 21 C 186/2013-303 ze dne 12. 12. 2017, žalobě vyhověl (výrok I) a uložil stěžovateli zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 99 000 Kč (výrok II) za zaplacený soudní poplatek. Náklady za zastupování žalobce advokátem neshledal nalézací soud s odkazem na judikaturu Ústavního soudu [nález sp. zn. I. ÚS 2929/07 ze dne 9. 10. 2008 (N 167/51 SbNU 65), nález sp. zn. II. ÚS 376/12 ze dne 14. 3. 2013 (N 45/68 SbNU 449)] účelně vynaloženými, jelikož žalobce je statutárním městem vybaveným personálně i materiálně k tomu, aby právní záležitosti vyřizoval sám bez zastoupení advokátem, nadto v řízení zahájeném na základě jedné z mnoha typových žalob o zaplacení smluvní pokuty, které žalobce podává i proti jiným nájemcům.

3. K odvolání žalobce proti výroku II rozsudku nalézacího soudu Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) nákladový výrok rozsudku nalézacího soudu změnil výrokem I napadeného usnesení tak, že uložil stěžovateli zaplatit žalobci na náhradě nákladů nalézacího řízení 290 639,80 Kč a výrokem II náklady odvolacího řízení ve výši 7 538,30 Kč. Odvolací soud vyšel z předpokladu, že „nákladovou“ judikaturu Ústavního soudu nelze aplikovat paušálně bez ohledu na předmět řízení [nález sp. zn. III. ÚS 2984/09 ze dne 23. 11. 2010 (N 232/59 SbNU 365), nález sp. zn. I. ÚS 988/12 ze dne 25. 7. 2012 (N 132/66 SbNU 61), nález sp. zn. I. ÚS 3819/13 ze dne 25. 3. 2014 (N 43/72 SbNU 501)], dospěl k závěrům odlišným a do účelně vynaložených nákladů řízení zahrnul i náklady zastoupení advokátem.

4. Podle odvolacího soudu je pro právo na náhradu nákladů právního zastoupení určující hledisko účelnosti – zda je zastoupení advokátem využitím ústavně zaručeného práva na právní pomoc či jeho zneužitím na úkor protistrany. U veřejnoprávních korporací je nutné reflektovat povahu a okolnosti sporu, neboť činnost zaměstnanců žalobce s právnickým vzděláním je zaměřena především na oblast jeho působení ve veřejnoprávní sféře v rámci jeho přenesené (správní) působnosti, případně na běžnou agendu jeho samostatné působnosti (např. v oblasti majetkové uzavírání nájemních a jiných smluv, vybírání nájemného z bytů a nebytových prostor apod.). Na základě těchto východisek dospěl odvolací soud k závěru, že ač se skutková a právní povaha sporu nevymykala běžné činnosti žalobce, zjevně šlo o skutkově i právně složitější věc, jak dokládá obsah spisu a průběh soudního řízení. Žalobcem uplatněné náklady řízení proto považuje za účelně vynaložené ve smyslu § 142 odst. 1 o. s. ř. a neshledal, že by šlo o případ zneužití práva žalobce na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny na úkor stěžovatele.

II. Argumentace stěžovatele

5. Stěžovatel se v řízení před Ústavním soudem domáhá zrušení napadeného usnesení pro porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jakož i práva na ochranu majetku podle čl. 11 odst. 1 Listiny, které spatřuje ve způsobu, jakým odvolací soud posoudil otázku účelnosti vynaložených nákladů řízení žalobce – rozporně s ustálenou judikaturou obecných soudů i Ústavního soudu (sp. zn. III. ÚS 2984/09). Z ní plyne, že u statutárních měst se vlastní vybavenost dostatečným personálním a materiálním aparátem presumuje a jejich zastoupení advokátem lze účelným shledat jen výjimečně za náležitého odůvodnění existence mimořádných okolností konkrétního případu, které podle názoru stěžovatele ve věci nebyly dány a odvolací soud ani žádné neuvádí. Povinné právní zastoupení před Nejvyšším soudem podle stěžovatele onou mimořádnou okolností není, neboť z hlediska celého průběhu řízení představuje dovolací řízení pouze marginální část.

6. Odvolací soud poukazuje na skutkovou a právní složitost věci; podle stěžovatele však v řízení byla řešena standardní otázka platnosti ujednání nájemní smlouvy o smluvní pokutě a porušení smluvní povinnosti – nejde o problematiku dosud neřešenou, nebo vyžadující zvláštních znalostí (např. cizího práva či cizího jazyka). Mezi žalobcem a stěžovatelem je navíc vedena řada dalších, skutkově i právně shodných soudních řízení (za jiná rozhodná období).

7. Podle přesvědčení stěžovatele byl napadeným usnesením bez dostatečného odůvodnění existence mimořádných okolností, které by závěr odvolacího soudu činily souladným s ustálenou judikaturou, umenšen jeho majetek, čímž odvolací soud porušil čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 11 odst. 1 Listiny.

III. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

8. Ústavní soud posoudil obsah ústavní stížnosti, která byla podána včas, osobou oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem v souladu s § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), a dospěl k závěru, že je přípustná podle § 75 odst. 1 téhož zákona.

IV. Vyjádření účastníka řízení a replika stěžovatele

9. Ústavní soud zaslal podání stěžovatele k vyjádření účastníku řízení i žalobci jako potenciálnímu vedlejšímu účastníku řízení; žalobce se přes výzvu a poučení k ústavní stížnosti nevyjádřil. Protože byl poučen, že v takovém případě bude Ústavní soud vycházet z toho, že se svého postavení vzdává, nebylo s ním již dále jednáno.

10. Odvolací soud jako účastník řízení ve vyjádření uvedl, že zvažil judikaturu Ústavního soudu, citovanou soudem nalézacím, avšak na rozdíl od něj dospěl k závěru, že kvalifikované uplatnění práva žalobcem vyžadovalo odpovídající zkušenosti a znalosti procesního práva, které jeho vlastní zaměstnanci při své pracovní náplni v běžné agendě mít nemohou; náklady právního zastoupení proto považoval ve smyslu § 142 odst. 1 o. s. ř. za účelně vynaložené.

11. Stěžovatel podal k vyjádření odvolacího soudu repliku, v níž nad rámec dosud uvedeného poukázal na množství identických sporů, jež žalobce vede kromě stěžovatele (s nímž samotným vede nad dvacet soudních řízení) s řadou dalších žalovaných. Jednotlivá soudní řízení se liší pouze v osobě žalovaného, výši smluvní pokuty a rozhodným obdobím. Právě uvedené podle stěžovatele dokládá typovost kauzy, jejíž podstatou není složitá právní otázka; obsah soudního spisu ani délka řízení nepředstavují relevantní argumenty pro závěr o složitosti věci (usnesení Nejvyššího soudu č. j. 33 Cdo 2868/2017-231 ze dne 7. 3. 2018). Následně stěžovatel doplnil repliku usnesením odvolacího soudu, jímž po vydání napadeného usnesení jiný jeho senát v jiném řízení mezi stěžovatelem a žalobcem (předmět řízení se liší pouze výší pokuty a rozhodným obdobím) potvrdil s odkazem na povinnost obce pečovat o svěřený majetek podle § 38 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, usnesení nalézacího soudu, kterým žalobci nebyla přiznána náhrada nákladů právního zastoupení (viz usnesení Městského soudu v Praze č. j. 20 Co 298/2019-294 ze dne 27. 9. 2019). Konečně poukazuje stěžovatel na § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř., ze kterého pro žalobce vyplývá výjimka z povinného zastoupení advokátem v dovolacím řízení. Ani tento argument proto nemůže při posuzování účelnosti jeho právního zastoupení obstát, jak uvedl sám odvolací soud v uvedeném usnesení č. j. 20 Co 298/2019-294.

V. Posouzení Ústavního soudu

12. Ústavní soud po seznámení se zaslánými podáními i obsahem vyžádaného spisu dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná; ústní jednání nekonal, neboť od něj nebylo možné očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

V. a) Obecná východiska

13. K problematice nákladů řízení se Ústavní soud konstantně staví rezervovaně a podrobuje ji pouze omezenému ústavněprávnímu přezkumu. Z hlediska kritérií spravedlivého procesu totiž nelze klást rovnítko mezi řízení vedoucí k rozhodnutí ve věci samé a nákladové rozhodování,

neboť „spor“ o náklady řízení zpravidla nedosahuje intenzity opodstatňující výrok Ústavního soudu o porušení ústavně zaručených práv stěžovatele. Otázka náhrady nákladů řízení může nabýt ústavněprávní dimenzi (podobně jako věci týkající se tzv. bagatelní částky) pouze v případě extrémního vykročení z pravidel upravujících toto řízení, což nastává např. v důsledku interpretace a aplikace příslušných ustanovení zákona, v nichž by byl obsažen prvek svévole [viz např. nález sp. zn. IV. ÚS 2119/11 ze dne 3. 4. 2012 (N 70/65 SbNU 3)].

14. Podle nálezu sp. zn. II. ÚS 376/12 platí, že „[u] statutárních měst a jejich městských částí lze presumovat existenci dostatečného materiálního a personálního vybavení a zabezpečení k tomu, aby byla schopna kvalifikovaně hájit svá rozhodnutí, práva a zájmy, aniž by musela využívat právní pomoci advokátů.“ Ústavní soud v citované věci dospěl k závěru, že nebude-li v příslušném řízení statutárním městem prokázán opak, nejsou náklady na zastoupení advokátem nákladem účelně vynaloženým. Uvedené znamená, že byla ve vztahu k účelnosti vynaložených nákladů právního zastoupení judikatorně dovozena vyvratitelná právní domněnka svědčící v neprospěch statutárního města, které, chce-li její premisu vyvrátit, musí v potřebné míře přesvědčit soud, že jsou dány mimořádné důvody pro opačný postup a výklad § 142 odst. 1 o. s. ř.

15. Přestože je rozhodování o náhradě nákladů řízení úřední povinností soudu, který v obecné rovině vychází z pravidla úspěchu ve věci (§ 142 odst. 1 o. s. ř.), a účastník řízení zásadně není povinen tvrdit a prokazovat účelnost svého právního zastoupení (vynaložených nákladů), statutární město není s ohledem na výše uvedenou právní domněnku, vycházející z ustálené soudní praxe, běžným účastníkem řízení a právě uvedené pro ně neplatí.

16. Žádá-li statutární město po soudu přiznání svých nákladů právního zastoupení jako účelně vynaložených, je podle Ústavního soudu v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* (práva náležejí bdělým) na něm, aby bylo procesně aktivní a věrohodně přesvědčilo soud o nedostatku personálního i materiálního vybavení nezbytného pro kvalifikované hájení svých práv. Mezi rozhodné skutečnosti patří zejména: 1. organizační složení jeho právního oddělení (počet zaměstnanců, pracovní náplň definovaná v pracovních smlouvách, vnitřní členění podle specializací, počet vedených soudních sporů v konkrétních agendách atp.); 2. složitost (skutková, právní, ale i mediální či politická) a unikátnost (potřeba zvláštních znalostí, dovedností) konkrétní souzené věci; 3. úroveň právní pomoci protistrany (zastoupení advokátem, či naopak žádné právní zastoupení, specializace a „kvalita“ právního zastoupení). Statutární město, v jehož neprospěch svědčí výše uvedená domněnka, musí osvědčit, že její předpokládaný právní následek není naplněn (vyvrátit jej) – jeho pouhé zpochybnění nestačí. Vyvracející skutečnosti musí statutární město tvrdit v takové míře, aby soud mohl dospět k závěru, že zastoupení advokátem v dané věci bylo opravdu účelné (analogicky z ustálené judikatury Nejvyššího soudu viz rozsudek sp. zn. 29 Cdo 1370/2014 ze dne 29. 2. 2016; podobně též usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2439/09 ze dne 1. 3. 2010 – všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>). Účelnost zastoupení statutárního města advokátem si lze představit například „[j]e-li předmětem sporu právní problematika, která přímo nesouvisí s oblastí spravovanou [orgánem veřejnoprávní korporace], případně jde o právní problematiku velmi specializovanou, obtížnou, dosud neřešenou, problematiku s mezinárodním prvkem, vyžadující znalosti cizího práva, eventuálně jazykové znalosti apod.“ (usnesení sp. zn. IV. ÚS 4280/18 ze dne 23. 4. 2019; též usnesení Nejvyššího soudu č. j. 33 Cdo 2868/2017-231).

17. Právo na právní pomoc garantované čl. 37 odst. 2 Listiny vychází z obecného předpokladu, že neexistuje kvalifikovanější způsob ochrany práv účastníka řízení, než zastoupení advokátem

jako právním profesionálem – primárním poskytovatelem právních služeb ve smyslu § 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“). Podle § 25 odst. 2 o. s. ř. je však advokát oprávněn dát se zastoupit například advokátním koncipientem, nebo i svým zaměstnancem, tj. (výjimečně) osobou bez právního vzdělání. I taková skutečnost může být podle Ústavního soudu významná pro hodnocení, zda bylo nutné, aby statutární město jako účastník řízení využilo v konkrétním řízení služeb advokáta (bez zvláštní specializace, např. v oblasti práva duševního vlastnictví), byla-li by ochrana jeho práv v rámci právního zastoupení ve skutečnosti účinně zajištěna osobou kvalifikovanou stejně, jako jsou kvalifikováni zaměstnanci statutárního města.

18. Jelikož se u statutárního města (natož u města hlavního s postavením samostatného kraje) jako velké veřejnoprávní korporace (proto se také konstruovaná domněnka vztahuje pouze na statutární města a nikoli na každou obec) presumuje existence právního oddělení, které je schopno zajistit kvalifikované zastoupení města před soudem, lze od něj (stejně jako od advokáta jako právního profesionála) důvodně očekávat znalost relevantní judikatury. Na počátku rozhodování, zda v konkrétní věci využije své ústavně zaručené právo na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny, by proto měla stát úvaha příslušných zaměstnanců právního oddělení, zda je v jejich silách hájit práva statutárního města v dané věci kvalifikovaně. Zodpoví-li položenou otázku záporně, pak je sekundárně na vybraném advokátovi uvážit před převzetím zastoupení statutárního města, zda dokáže účelnost nákladů vynaložených na právní zastoupení před soudem obhájit (advokát zde vstupuje předem do nemalého rizika – právě s ohledem na ustálenou judikaturu obecných soudů i Ústavního soudu). Jakkoli se uvedené závěry Ústavního soudu mohou zdát přísné a nepřiměřeně omezující řádné hospodaření (samosprávných) statutárních měst s vlastním majetkem i jejich výkon zmiňovaného práva na právní pomoc, legitimita dovozené právní domněnky vyplývá ze skutečnosti, že existence a činnost veřejnoprávních korporací jsou zajištěny především díky jejich financování „z kapsy“ daňových poplatníků.

19. Přiznáním náhrady nákladů právního zastoupení statutárnímu městu jako nákladů účelně vynaložených soud „prolamuje“ zavedené pravidlo a uplatňuje z něj výjimku. Ústavní soud neupírá statutárním městům právo na právní pomoc, naopak konzistentně uvádí, že žádnou věc nelze paušalizovat a na základě individuálních okolností pravidlo prolomit lze, což může být pro průběh konkrétního (složitého) řízení dokonce žádoucí (viz odvolacím soudem odkazovaný nálezný sp. zn. I. ÚS 3819/13) – o to přesvědčivější však musí být odůvodnění rozhodnutí obecného soudu, který výjimku uplatní, vyhodnotí náklady právního zastoupení jako účelně vynaložené a přizná jejich náhradu. Z rozhodnutí musí být zřetelně patrné, v čem spočívá jedinečnost, unikátnost, složitost případu, a proč konkrétní statutární město není schopno výkon svých účastnických práv zajistit vlastními silami a z vlastních zdrojů.

V. b) Aplikace na projednávaný případ

20. Projednávanou věc posoudil Ústavní soud optikou citované judikatury, zmiňované rozhodujícími obecnými soudy i stěžovatelem, a dospěl k závěru, že žalobce nedoložil dostatečným způsobem účelnost jím vynaložených nákladů, v důsledku čehož odvolací soud neodůvodnil svůj závěr o účelnosti nákladů na jeho právní zastoupení dostatečně přesvědčivě a dopustil se tak zakázané svévole, mající (nikoli zanedbatelný) dopad do majetkové sféry stěžovatele.

21. Nynější posouzení Ústavního soudu je předvídatelné i s ohledem na osud ústavních stížností, které v typově shodných kauzách (vymáhání smluvní pokuty plynoucí z nájemní

smlouvy při prodlení s vyklizením části pozemku na Václavském náměstí v Praze) podává v opačném postavení žalobce, domáhající se zrušení výroků, jimiž mu nebyla náhrada nákladů právního zastoupení obecnými soudy přiznána (usnesení sp. zn. I. ÚS 4224/18 ze dne 12. 9. 2019, usnesení sp. zn. IV. ÚS 1439/19 ze dne 14. 6. 2019, usnesení sp. zn. III. ÚS 1865/19 ze dne 10. 10. 2019). Ústavní soud opakovaně uzavřel, až na nyní napadené usnesení dosud ve shodě s odvolacím soudem, že daný předmět sporu nepředstavuje specializovanou a obtížnou problematiku přesahující běžnou agendu statutárního města, jak dovozuje žalobce – kvalifikovaná starost o majetek obce je naplněním jednoho z veřejných zájmů, k jehož zabezpečení obec musí vytvořit materiální a personální předpoklady, a to v rozsahu a kvalitě, která je přímo úměrná množství a charakteru svěřeného majetku (usnesení sp. zn. III. ÚS 566/18 ze dne 10. 7. 2018). Jediná výtká Ústavního soudu vůči rozhodovací praxi obecných soudů dosud směřovala k nepřiznávání paušální náhrady nezastoupeného účastníka řízení podle § 151 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 13 odst. 4 advokátního tarifu – ta však sama o sobě z důvodu absence ústavněprávního rozměru nevedla Ústavní soud ke kasaci napadených rozhodnutí.

22. Ústavní soud kvituje obecné východisko, na němž odvolací soud své rozhodnutí založil, a sice že jednotlivé případy je třeba posuzovat individuálně, nikoli paušálně (slepě) aplikovat právní předpisy a relevantní závěry soudní praxe – s tím lze v obecné rovině jen souhlasit. Ve věci stěžovatele však odvolací soud dostatečně neodůvodnil uplatnění výjimky z judikatorního pravidla. Na uvedeném nemění nic ani závěry nálezu sp. zn. I. ÚS 3819/13, přes skutkové odlišnosti v obecné rovině aplikovatelné i zde, na něž se odvolací soud odkazuje. Odvolacímu soudu nelze vytýkat, že by se možností výjimečného přiznání nákladů právního zastoupení tam, kde zásadně nejsou považovány za účelné, nezabýval. Důvody, na nichž své právní posouzení založil, však pro jím učiněný závěr z níže uvedených důvodů nepostačují.

23. Argumentace žalobce k účelnosti nákladů vynaložených na jeho právní zastoupení ve věci je patrna zejména z jeho odvolání proti výroku II rozsudku nalézacího soudu. Žalobce se domnívá, že zde vyložená judikatura Ústavního soudu na něj nedopadá, neboť nutnost nechat se v řízení právně zastoupit plyne z jeho povinnosti využívat svěřený majetek účelně a hospodárně (§ 35 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů), přičemž není v jeho možnostech zajistit vlastním aparátem individuální přístup ke každému ze soudních řízení, jichž je účastníkem; svým postojem fakticky judikaturu Ústavního soudu popírá a domáhá se toho, aby nebyla respektována. Ústavní soud však nemá důvod svou ustálenou judikaturu přehodnocovat, a právě na žalobce, který je nejen statutárním městem, nýbrž hlavním městem státu, a zároveň krajem, ji uplatňuje tím spíše, neboť je nepochybné, že mezi statutárními městy disponuje odborným aparátem objemově největším a nejpočetnějším.

24. Ústavní soud se proto neztotožňuje s názorem odvolacího soudu, podle kterého od zaměstnanců právního oddělení statutárního města nelze očekávat adekvátní znalost procesního práva, neboť toto právní odvětví pro svou běžnou činnost nepotřebují. Jako vlastník a správce majetku mimořádně vysoké hodnoty se žalobce v souvislosti s jeho hospodařením nutně účastní mnoha soudních řízení a nelze říci, že by účastenství v soudních řízeních nespadlo do jeho běžné agendy. Sám žalobce v řadě případů (jako i zde) zahájení soudního řízení iniciuje – součástí agendy jeho zaměstnanců tak logicky musí být například úkol vyhodnotit, zda ten který smluvní vztah je realizován správně, jaké existují prostředky ochrany práv jejich zaměstnavatele (hmotněprávní aspekt), zda je na místě obrátit se na soud a který bude příslušný (procesní aspekt). Otázka, jak často vystupuje jako účastník řízení v obdobných

kauzách a nakolik jsou jednotlivé kauzy podobné či se naopak odlišují, je věcí dokazování, k němuž není Ústavní soud příslušný; v obecné rovině však nesdílí závěr odvolacího soudu, že nelze po zaměstnancích žalobce požadovat znalost procesního práva – účast při soudním jednání nevyhnutelně patří do pracovní náplně „podnikového“ právníka [srov. § 2 odst. 2 písm. b) ve spojení s § 1 odst. 2 zákona o advokacii], k jehož postavení by se postavení zaměstnanců statutárního města s právním vzděláním dalo nejbližše připodobnit.

25. Co se týče skutkové a právní složitosti projednávané věci, odvolací soud prakticky převzal argumentaci žalobce a odůvodnil ji mj. odkazem na obsah spisu a průběh soudního řízení – zahájení řízení v roce 2013, rozhodování o věcné nepříslušnosti, opakovaná rozhodnutí nalézacího i odvolacího soudu, dovolací řízení (pro žalobce úspěšné). Ústavní soud přisvědčuje stěžovateli, že takové odůvodnění je nedostatečné; ztotožňuje se přitom s Nejvyšším soudem, který ve stěžovatelem odkazovaném usnesení č. j. 33 Cdo 2868/2017-231 (v jiné věci) dovedl, že *„problematiku nakládání s majetkem obce nelze považovat za specializovanou či obtížnou, nýbrž naopak za běžnou součást agendy právního odboru městského úřadu. Rozhodujícím kritériem složitosti věci přitom není délka řízení ani rozsah spisového materiálu.“*

26. Samotná skutečnost, že řízení bylo prodlouženo kasačním zásahem Nejvyššího soudu, nestačí pro závěr, že by se žalobce neobešel bez právního zastoupení a že by náklady na ně byly účelně vynaloženými po celou dobu řízení – právně zastoupen byl žalobce ostatně od počátku, nikoli např. až v souvislosti s vývojem řízení a nutností obrátit se na dovolací soud. Nadto zákonodárce v § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. konstruuje výjimku z jinak povinného zastoupení advokátem v dovolacím řízení, vztahující se též na žalobce, jak stěžovatel uvedl v replice a odvolací soud přílehlavě vyložil ve stěžovatelem přiloženém usnesení č. j. 20 Co 298/2019-294, vydaném v jiném řízení vedeném mezi týmiž účastníky. Odvolací soud proto v nynější věci neměl mezi rozhodné skutečnosti zahrnovat povinné zastoupení advokátem v dovolacím řízení.

27. Odůvodnění napadeného usnesení působí nepřesvědčivě a nelze je považovat za dostatečné tím spíše, že různé senáty odvolacího soudu rozhodují o téže otázce odlišně, na což v řízení upozorňuje jak stěžovatel, tak žalobce (každý ve svůj prospěch). Z hlediska právní jistoty účastníků řízení a zachování principu předvídatelnosti soudního rozhodování je nanejvýš žádoucí, aby odvolací soud svou praxi v typových kauzách, i s ohledem na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, sjednotil.

VI. Závěr

28. Ústavní soud po projednání věci mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení zrušil podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu, neboť jím bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, zahrnující též náležité odůvodnění soudního rozhodnutí.

29. Ústavní soud zásadně v případech kasace napadeného rozhodnutí pro nedostatky v odůvodnění nepředjímá výsledek řízení. Je však zjevné, že nenalezne-li odvolací soud (spíše neprokáže-li žalobce) v předmětné věci jiné přesvědčivé důvody pro svůj závěr, že právní zastoupení žalobce po celou dobu řízení bylo účelně vynaloženým nákladem (např. že šlo o pilotní případ řady dalších typově shodných kauz, jaké konkrétní skutkové či právní odlišnosti činily věc složitější oproti řadě jiných řízení, jakým aparátem žalobce disponuje a proč nepostačuje k přímému výkonu jeho účastnických práv atp.), což Ústavní soud nevyklučuje, platí presumpce jeho dostatečného materiálního a personálního vybavení k hájení svých práv

a řádnému hospodaření s majetkem. V takovém případě by žalobci, jako ve věci úspěšnému účastníku řízení, náležela toliko náhrada nákladů řízení ve výši zaplaceného soudního poplatku a režijního paušálu za učiněné úkony podle § 151 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 13 odst. 4 advokátního tarifu.

Poučení: Proti nálezů Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 24. března 2020

Jan Filip
předseda senátu